

Stowarzyszenie Elektrotechników Polskich w latach 1925-26 i powstanie Polskiego Komitetu Elektrotechnicznego

Streszczenie. Artykuł przedstawia działalność Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich (SEP) w latach 1925-1926. Omówiono w nim kolejne Walne Zgromadzenia Delegatów SEP, z których zachowały się materiały. Przedstawiono również krótko historię powstania i pierwsze lata działalności Polskiego Komitetu Elektrotechnicznego. Artykuł kończy krótkie podsumowanie najważniejszych zagadnień, które rozpatrywano w SEP w tym okresie.

Abstract. The article presents the activities of the Association of Polish Electrical Engineers (SEP) in 1925-1926. It discusses the successive General Meetings of SEP Delegates, from which materials have been preserved. The history of the formation and first years of activity of the Polish Electrotechnical Committee is also briefly presented. The article concludes with a brief summary of the most important issues that were considered in the SEP during this period. (*Association of Polish Electrical Engineers in 1925-1926 and the formation of the Polish Electrotechnical Committee*).

Słowa kluczowe: historia elektrotechniki, Stowarzyszenie Elektryków Polskich, Polski Komitet Elektrotechniczny.

Keywords: history of electrotechnics, Association of Polish Electrical Engineers, Polish Electrotechnical Committee.

Wstęp

Lata 1925-26 to czas wolniejszego rozwoju Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich (dalej SEP). Po początkowym okresie entuzjazmu praca stowarzyszeniowa zaczęła zwalniać. Podobnie jak wcześniej, także i w tych latach sytuacja w kraju przekładała się na pracę stowarzyszeniową. W tym okresie powstawały również kolejne organizacje, związki, stowarzyszenia, w których działali elektrotechnicy: Stowarzyszenie Teletechników Polskich (1926) oraz Polski Komitet Energetyczny (1926). Polski Komitet Elektrotechniczny, powstały w 1924 r. po kilku miesiącach organizacyjnych rozpoczął prowadzić własne prace. Doprowadziło to do jeszcze większego rozdzielenia się środowiska polskich elektrotechników. W 1925 r. próbowano temu zaradzić poprzez połączenie SEP ze Stowarzyszeniem Radiotechników Polskich (dalej SRP) i Kołem Teletechników (dalej KT), jednak zamierzenia tego nie udało się wówczas zorganizować.

Powstanie PKE i pierwsze lata działalności (1924-26)

W dniu 7 kwietnia 1924 r. w siedzibie SEP w Warszawie odbyło się zebranie w sprawie organizacji Polskiego Komitetu Elektrotechnicznego (dalej PKE)¹. PKE było polskim komitetem narodowym, stanowiącym z odpowiednimi komitetami z innych państw wspólną organizację pod nazwą Międzynarodowa Komisja Elektrotechniczna – MKE (po francusku Commission Électrotechnique Internationale lub po angielsku International Electrotechnical Commission). W zebraniu uczestniczyli delegaci: Politechniki Warszawskiej, SEP, Związku Elektrowni Polskich (dalej ZEP), Związku Przedsiębiorstw Tramwajowych i Kolei Dojazdowych, Związku Inżynierów-Elektryków oraz Wydziału Elektrycznego Ministerstwa Robót Publicznych (dalej MRP). Na początku K. Drewnowski przedstawił referat o działalności MKE oraz potrzebę utworzenia PKE², następnie zarys organizacji projektowanego Komitetu.

¹ Zebranie w sprawie organizacji Polskiego Komitetu Elektrotechnicznego d. 7 kwietnia 1924 r., *Przegląd Elektrotechniczny* (dalej PE), 1924, z. 9, s. 152.

² Tekst referatu został opublikowany: K. Drewnowski, Międzynarodowa Komisja Elektrotechniczna – Referat na zebraniu informacyjnym w sprawie PKE w d. 7 kwietnia 1924 r., PE, 1924, z. 9, s. 144-147.

Głównymi zadaniami miały być współpraca z MKE, studiowanie tematyki związanej z międzynarodowymi przepisami, normami, słownictwem itp. z elektrotechniki oraz zalecanie jego stosowania w Polsce, inicjowanie i uzgadnianie tej tematyki, reprezentowanie ogółu elektrotechników i stowarzyszeń elektrotechnicznych w kraju i zagranicą w sprawach naukowych i technicznych oraz organizowanie delegacji polskich na zagraniczne konferencje i zjazdy elektrotechniczne. PKE mieli tworzyć delegaci polskich zrzeszeń elektrotechnicznych przyjętych przez Komitet oraz delegaci szkół politechnicznych, instytucji państwowych zajmujących się elektrotechniką. Zrzeszenia wysyłające delegatów do PKE były zobowiązane do propagowania uchwał Komitetu i ich stosowania. Miały one ponosić również koszty związane z pracami PKE. Sprawozdania i prace miały być drukowane w prasie technicznej i osobnych publikacjach, które zrzeszone organizacje miały otrzymywać bezpłatnie. Następnie odbyła się dyskusja. Po niej przyjęto zasady projektu i uchwalono, że PKE trzeba niezwłocznie zawiązać. Na pierwsze zebranie postanowiono zaprosić z delegatów z Politechniki Warszawskiej i Lwowskiej, SEP, SRP, KT, ZEP, Polskiego Związku Przedsiębiorstw Elektrycznych, Związku Przedsiębiorstw Tramwajowych i Kolei Dojazdowych, Związku Zawodowego Inżynierów Elektryków, Państwowej Rady Elektrycznej, Wydziału Elektrycznego MRP, Ministerstwa Spraw Wojskowych, Generalnej Dyrekcji Poczty i Telegrafów, Głównego Urzędu Miar. Na końcu wybrano komisję do ułożenia projektu PKE i zwołania pierwszego zebrania. Zebrania organizacyjne PKE odbyły się: 24 maja i 1 czerwca³. Ustalono pierwszy skład, statut, pierwsze komisje oraz wybrano Zarząd. Prezesem został L. Staniewicz, wiceprezesem Z. Okoniewski, sekretarzem generalnym K. Drewnowski, skarbnikiem E. Opęchowski, zastępcą sekretarza generalnego W. Günther⁴. W skład plenum PKE wchodził Zarząd oraz 18 delegatów z 13 jednostek, w tym 3 oficjalnych członków SEP. Poza kilkoma wyjątkami większość delegatów była członkami SEP. PKE stało się pierwszą organizacją elektrotechniczną w Polsce,

³ Zebranie organizacyjne PKE, PE, 1924, z. 12, s. 201.

⁴ Skład Polskiego Komitetu Elektrotechnicznego w dniu 2 czerwca 1924 r., PE, 1924, z. 12, s. 196.

skupiającą wszystkie polskie zrzeszenia i instytucje elektrotechniczne. Był również przedstawicielem polskiej elektrotechniki zagranicą. Początkowo zebrania PKE odbywały się w siedzibie SEP. PKE powstało przy udziale SEP, ale poza jego strukturami. Mimo to członkowie SEP odegrali dużą rolę w jego działalności. Początkowo koszty działalności PKE pokrywali członkowie. Koszty związane były z współpracą międzynarodową oraz opracowywaniem i wydawaniem przepisów i norm krajowych zgodnych z uchwałami i zaleceniami MKE. Na II zebraniu plenarnym w 1924 r. został uchwalony wniosek prof. S. Odrowąża-Wysockiego, by przejąć od SEP działalność Centralnej Komisji Przepisowej⁵.

Foto. 1. Pierwsza strona *Wiadomości PKE*, 1927, nr 1 (Źródło: *Wiadomości PKE*, 1927, nr. 1, s. 1)

W początkowych dwóch latach w PKE rozpoczęto prowadzenie przedstawionych wcześniej zadań oraz zajmowano się zalegalizowaniem PKE jako instytucji społecznej, której praca przy ustalaniu norm i przepisów miała zostać uznana przez władze polskie. Formalnie do ustalania polskich norm (PN) był powołany Polski Komitet Normalizacyjny (dalej PKN) zaś do ustalania przepisów elektrotechnicznych Wydział Elektryczny MRP. W 1926 r. PKN zrzekł się na rzecz PKE działalności normalizacyjnej w dziedzinie elektryki, w uzgodnieniu, że normy elektryczne będą w PKN rejestrowane pod symbolem PPNE (polskie przepisy i normy elektryczne). Wydział Elektryczny przekazał swoje uprawnienia z zakresu zatwierdzania przepisów Państwowej Radzie Elektrycznej. Ponadto zaproponował uzależnienie PKE od Rady, na co po długich pertraktacjach się zgodzono. Ostatecznie zależność była jedynie formalna, ponieważ Rada zwoływała się rzadko. PKE pozostało więc praktycznie nadal samodzielne, pracami kierował wybierany Zarząd. Jedynie regulamin i prezesa mianował minister robót publicznych na wniosek plenarnego zebrania komitetu. Kolejny etap w dziejach PKE rozpoczął się w styczniu 1926 r., gdy PKE przekształciło się

w organ Państwowej Rady Elektrycznej⁶. PKE otrzymało wówczas biuro opłacane przez ministerstwo oraz dotację na prace przepisowe. Jedynie na współpracę międzynarodową oraz utrzymanie sekretariatu wносиły składki organizacje członkowskie. Powstały wówczas dwie sekcje: współpracy międzynarodowej (K. Drewnowski) oraz przepisowa (S. Wysocki). Projekty norm i sprawozdania z prac były publikowane w organie własnym wychodzącym w latach 1924-1932⁷. Okres ten zakończył się w 1927 r., gdy pojawiły się problemy we współpracy z Wydziałem Elektrycznym MRP⁸.

Rok 1925

Na Walnym Zebraniu Koła Warszawskiego SEP w styczniu 1925 r. powrócono⁹ do sprawy połączenia SEP z SRP oraz KT¹⁰. Członkowie Koła Warszawskiego prowadzili rozmowy z oboma stowarzyszeniami¹¹. SRP popierało inicjatywę, zaś KT odnosiło się z rezerwą do pomysłu. Doszło do przekazania statutu SEP do obu stowarzyszeń w celu zapoznania się z nim i przedyskutowania sprawy połączenia na walnych zgromadzeniach stowarzyszeń. Gdy do tego doszło obie organizacje odmówiły uzasadniająco decyzję tym, że na podstawie ówczesnego statutu SEP nie było to możliwe. Chciały jednak kontynuować współpracę.

W dniu 7 czerwca 1925 r. w Warszawie odbyło się V Zgromadzenie Rady Delegatów SEP¹². Na początku uczczono pamięć śp. dyr. J. Tomickiego. Na wniosek F. Karśnickiego, zgłoszony w imieniu Zarządu SEP, uchwalono jednomyślnie przy długotrwałych oklaskach uczcić 25-lecie działalności na polu pedagogicznym i długoletnią działalność w SEP prezesa M. Pożaryskiego¹³ poprzez ofiarowanie mu godności członka honorowego SEP. Był on pierwszym członkiem honorowym SEP¹⁴. W dyskusji nad sprawozdaniem K. Gnoiński poruszył temat stosunku SEP do PKN. Poprosił Zarząd, aby zajął się uczestnictwem elektrotechników w pracach PKN. Wyznaczono więc na delegata K. Drewnowskiego, który był wówczas jednocześnie sekretarzem generalnym PKE, by zajął się tym zagadnieniem. Wybrano również delegatów SEP do PKE, Państwowej Rady Kolejowej, PKN¹⁵. SEP i PKE miało swoich delegatów na III Międzynarodowej

⁵ II Zebranie Plenarne PKE, *PE*, 1924, z. 23, s. 383-384.

⁶ VI Zebranie plenarne PKE, *PE*, 1926, z. 4, s. 77.

⁷ Wychodzącego pod następującymi tytułami: *Sprawozdania i Prace PKE* (1924; 1928-32); *Biuletyn PKE* (1925-26); *Wiadomości PKE* (1926-27).

⁸ K. Drewnowski, Polski Komitet Elektrotechniczny jako organ prac przepisowych i współpracy międzynarodowej elektryków polskich 1924-1932, *PE*, 1939, z. 12, s. 634.

⁹ Pomysł połączenia Koła Teletechników z SEP był już omawiany w 1921 r. Z Koła Teletechników, *PE*, 1922, z. 4, s. 63.

¹⁰ Protokół Walnego Zebrania Koła Warszawskiego SEP, *PE*, 1925, z. 8, s. 127-128.

¹¹ Protokół posiedzenia odczytowego Koła Warszawskiego SEP z dnia 28 kwietnia 1925 r., *PE*, 1925, z. 12, s. 199.

¹² Skróć opracowano na podstawie: Protokół dorocznego Zebrania Rady Delegatów SEP, *PE*, 1925, z. 15, s. 255-259.

¹³ Odbyły się również uroczystości z tej okazji zorganizowane przez uczniów i kolegów M. Pożaryskiego. Jubileusz 25-letniej pracy prof. M. Pożaryskiego, *PE*, 1925, z. 12, s. 204.

¹⁴ Co prawda w materiałach SEP wcześniejsze daty są przy Gustavie Ferrie (1922) i Guglielmo Marconim (1922), jednak są to daty, gdy zostali członkami honorowymi Stowarzyszenia Radiotechników Polskich (SRP). Członkami Honorowymi SEP zostali po przyłączeniu się SRP do SEP w 1929 r.

¹⁵ Delegatów SEP do Państwowej Rady Elektrycznej nie wybierano, bo do końca 1926 r. ich kadencja trwała. Delegatami w tym czasie byli F. Karśnicki oraz G. Sokolnicki. Lista członków Państwowej Rady Elektrycznej do dnia 31 grudnia 1926 r., *PE*, z. 21, s. 380.

Konferencji Wielkich Sieci Elektrycznych w 1925 r.¹⁶. Omówiono projekt praktyk wakacyjnych opracowanych przez Koło Łódzkie SEP i uzgodniony z Kołem Warszawskim SEP. Na skutek dyskusji nad tym projektem postanowiono przedstawić wytyczne ogólne do których należy w przyszłości dążyć, a Zarząd SEP miał prowadzić tę sprawę w dalszym ciągu. K. Drewnowski jako delegat SEP do PKE przedstawił sprawozdanie z prac PKE. F. Karśnicki referował sprawę połączenia SEP ze SRP oraz KT. Połączenie miało się odbyć na terenie Koła Warszawskiego, dlatego Zarząd tego Koła przejął tą inicjatywę. Trwające rozmowy zostały chwilo zawieszono do czasu zmiany statutu SEP. Dlatego rozpoczęto dyskusję nad propozycją zmian w nim i polecono Zarządowi przygotować nowy projekt statutu. Sprawę kwalifikowania (kształcenia) monterów przedstawił Z. Rau przedstawiając projekt opracowany przez komisję z Koła Łódzkiego SEP. Po dyskusji uchwalono upoważnić Zarząd do porozumienia się w tej sprawie z Polskim Związkiem Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych oraz wydrukować w *Przeglądzie Elektrotechnicznym* (dalej *PE*) projekt uzgodniony z tą organizacją. Następnie koła SEP miały mieć możliwość nadesłania swojej opinii. Sprawę ogólnego Zjazdu Elektrotechników Polskich referował Z. Rau. Według niego w jego programie powinny się znaleźć sprawy dotyczące: gospodarki elektrycznej, prawodawstwa elektrycznego, warunków koncesyjnych, celnych, szkolnictwa elektrotechnicznego itp. W wyniku dyskusji postanowiono zaproponować zwołanie Zjazdu wiosną 1926 r., jednak wcześniej przesłać zapytanie do kół czy lepiej zwołać ogólny zjazd elektrotechników czy jedynie Walne zgromadzenie elektrotechników zrzeszonych w SEP. Ostatnim tematem była sprawa członków zbiorowych. Przedstawiono materialne korzyści jakie miałyby SEP, gdyby członkami zbiorowymi mogły być przedsiębiorstwa, fabryki, elektrownie itd. Omówiono również sprawę dozoru nad urządzeniami elektrotechnicznymi.

Sprawa dozoru nad urządzeniami elektrycznymi 1925-26

Dyskusja nad sprawą dozoru nad urządzeniami elektrycznymi rozpoczęła się już w 1923 r. Powrócono do niej na V Zgromadzeniu Rady Delegatów SEP, gdzie tę sprawę referował R. Podoski stwierdzając, że do takiego dozoru jest powołany SEP jako organizacja najbardziej bezstronna spośród polskich zrzeszeń elektrotechnicznych. Przejęcie przez SEP dozoru miało ożywić działalność organizacji, szczególnie na prowincji i dać mu pewne środki materialne. Postanowiono przekazać tę sprawę Zarządowi i utworzyć specjalną Komisję. Następnie na zebraniu w Kole Warszawskim SEP w dniu 13 października 1925 r. odbyła się szeroka narada, w trakcie której Tadeusz Czaplicki przedstawił w referacie szeroko to zagadnienie oraz wybrano komisję w składzie: T. Czaplicki, J. Kraushar i K. Straszewski. Na zebraniu przygotowano również 10 tez dotyczących tego zagadnienia. Referat wygłoszony na zebraniu przez T. Czaplickiego został opublikowany w formie artykułu na łamach *PE*¹⁷. Według niego powinny istnieć dwa odrębne rodzaje dozoru: administracyjno-prawny oraz techniczny. Dozór techniczny powinien obejmować sprawy bezpieczeństwa i sprawności techniczno-gospodarczej urządzeń elektrycznych oraz mógłby również rozwinąć działalność doradczą i

rzeczoznawczą. Miał obejmować wszelkie rodzaje urządzeń elektrycznych. Organ miał nie generować dodatkowego obciążenia przemysłu. Poprzez swoją działalność miał zarobić na opłacenie kosztów swojego istnienia. Najodpowiedniejszym organem dozoru technicznego, byłoby osobne Stowarzyszenie dozoru elektrycznego, zorganizowane i działające na modłę stowarzyszeń dozoru kotłowego. Członkami tych stowarzyszeń byłiby zarówno wytwórcy jak i odbiorcy energii elektrycznej. Referat wraz z tezami rozpoczął dyskusję toczącą się w kolejnych numerach *PE* z 1926 r. Pojawiały się tam wypowiedzi prywatne bądź rezolucje poszczególnych kół SEP dotyczące zagadnienia dozoru elektrycznego. Poza swoimi pomysłami i polemiką uzupełniali również informacje o dozorcach elektrycznym w innych krajach. W dyskusji swoje zdanie przedstawili B. Szapiro¹⁸, K. Nowicki¹⁹. T. Czaplicki przedstawił działalność oddziału elektrycznego Katowickiego Stowarzyszenia Dozoru Kotłów Parowych za 1924 r.²⁰ Komunikat z 10 wnioskami przedstawił Oddział Łódzki SEP²¹. Ukazały się również rezolucje dotyczące dozoru elektrotechnicznego kół Poznańskiego, Sosnowskiego, Lwowskiego, Krakowskiego oraz Sekcji Boryslawskiej SEP²². Całość dyskusji podsumował T. Czaplicki kolejnym artykułem²³. Zebrał on uwagi, zaprezentował je i odpowiedział na zarzuty. Sprawy tej ostatecznie nie rozwiązano i była dalej kontynuowana w kolejnych latach.

W dniu 9 czerwca 1925 r. w Kole Warszawskim doszło do dyskusji nad warunkami uprawnień rządowych na zakłady elektryczne (elektrownie). Dyskusja była wywołana ostatnimi zmianami wprowadzonymi przez władze odnośnie zmian w dotychczasowych warunkach udzielania koncesji²⁴. Największe zastrzeżenia miano odnośnie nowych rozwiązań dotyczących kwestii wykupu zakładów elektrycznych i opłat na rzecz Skarbu. W dyskusji zabierało głos kilka osób odnosząc się do zmian z zastrzeżeniami²⁵.

W 1925 r. Centralna Komisja Słownictwa Elektrycznego (dalej CKSE) odbyła 31 posiedzeń na których ustalono słownictwo wielkości używanych w elektrotechnice, omawiano słownictwo instalacyjne, przeglądnięto słownictwo z wydawnictwa PKE „Symbole graficzne urządzeń prądów silnych”, przeglądnięto słowniczek elektrotechniczny sześciójzykowy autorstwa S. Wysockiego, przyjęto w ostatecznej formie słownictwo teletechniczne²⁶.

¹⁸ B. Szapiro, W sprawie dozoru elektrycznego, *PE*, 1926, z. 1, s. 13-16.

¹⁹ K. Nowicki, W sprawie dozoru nad urządzeniami elektrotechnicznymi, *PE*, 1926, z. 2, s. 32-34.

²⁰ W sprawozdaniu pojawiły się informacje o strukturze i wyposażeniu oddziału oraz zakresie prowadzonych prac. W dalszej części sprawozdania podano jakie były wypadki śmiertelne w okresie sprawozdawczym wraz z ich przyczynami. T. Czaplicki, W sprawie dozoru elektrycznego (Działalność Katowickiego Stowarzyszenia Dozoru Kotłów Parowych w dziedzinie nadzoru elektrycznego), *PE*, 1926, z. 4, s. 72. Więcej informacji można znaleźć w Sprawozdaniach Katowickiego SDK.

²¹ W sprawie dozoru nad urządzeniami elektrotechnicznymi, *PE*, 1926, z. 5, s. 93-94.

²² W sprawie dozoru elektrotechnicznego, *PE*, 1926, z. 10, s. 190-191; z. 12, s. 224; z. 13-14, s. 243.

²³ T. Czaplicki, Dozór nad urządzeniami elektrycznymi (Wyniki dyskusji), *PE*, 1926, z. 16, s. 274-281.

²⁴ Zmiany podano w: Z działalności Wydziału Elektrycznego Min. Rob. Publ., *PE*, 1925, z. 9, s. 140-141.

²⁵ Sprawa uprawnień na urządzenia elektryczne Protokół zebrania odczytowego Koła Warszawskiego SEP z dn. 9 czerwca 1925 r., *PE*, 1925, z. 20, s. 362-363.

²⁶ Sprawozdanie CKSE z r. 1925, *PE*, 1926, z. 12, s. 225.

¹⁶ Delegatem PKE był K. Drewnowski, delegatem SEP Z. Rau. K. Drewnowski, Konferencja międzynarodowa wielkich sieci elektrycznych o wysokim napięciu, *PE*, 1925, z. 19, s. 331.

¹⁷ T. Czaplicki, Dozór nad urządzeniami, *PE*, 1925, z. 22, s. 381-388.

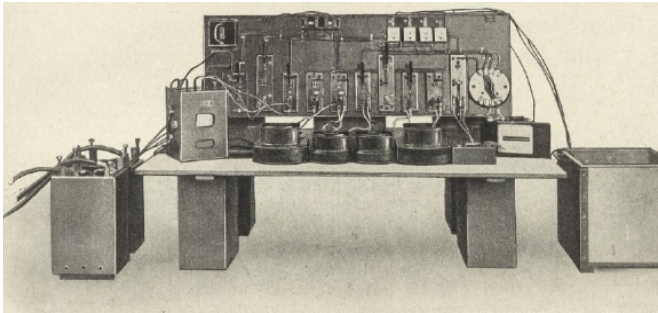

Foto. 2 Przyrządy do pomiarów mocy przy stałym obciążeniu z wyposażenia oddziału elektrycznego Katowickiego SDK (Źródło: Sprawozdanie Stowarzyszenia Dozoru Kocioł Parowych, Z. z. Katowice za rok 1924, Katowice [1925], cz. 2, s. 17.)

Rok 1926

Na Zebraniu odczytowego Koła Warszawskiego w lutym 1926 r. postanowiono przekazać do Zarządu SEP wniosek o wystąpienie do władz w celu obrony polskiego przemysłu elektrotechnicznego w rokowaniach handlowych z Niemcami²⁷. Pertraktacje handlowe były związane z trwającą od 1925 r. wojną celną z Niemcami. Zarząd przychylił się do tego wniosku i wystąpił z odpowiednim memoriałem do władz. W memoriale podkreślono znaczenie utrzymania ochrony celnej by nie doprowadzić do zamknięcia istniejących polskich zakładów przemysłu elektrotechnicznego²⁸.

Dnia 6 czerwca 1926 r. odbyła się Rada Delegatów, jednak nie zachowało się sprawozdanie z tego wydarzenia.

W 1926 r. na posiedzeniach Zarządu dyskutowano głównie sprawy: dozoru nad urządzeniami elektrycznymi, kwalifikowaniem monterów i koncesjonowaniem przemysłu instalatorskiego. W imieniu SEP wydano opinie w sprawie projektu Ustawy Budowlanej oraz projektu Ustawy o dostawach i robotach na rzecz Skarbu. Dzięki inicjatywie SEP zostały opracowane przez PKE przepisy o pomocy przy porażeniach prądem elektrycznym. Omawiano także kwestię członków zbiorowych SEP. Aktualna była też sprawa podwyższenia składki członkowskich wskutek podwyższenia ceny prenumeraty *PE*. Na podstawie ankiety rozesełanej do członków kół postanowiono pozostawić obowiązkowość prenumeraty *PE*. W 1926 r. SEP składało się z 8 kół licząc w sumie 358 członków²⁹. Zarząd odbywał posiedzenia co miesiąc z wyjątkiem wakacji. Sekretariat posiadał jednego etatowego pracownika. Na czoło działalności wysunęły się znów koła Warszawskie i Sosnowieckie. Edward Potemski podkreślił, że były trudne warunki pracy Zarządu ze względu na bierność członków.

Na wiosnę 1926 r. doszło do przekształcenia Koła Teletechników przy Stowarzyszeniu Techników Polskich w samodzielne Stowarzyszenie Teletechników Polskich. Jego głównym zadaniem miało być krzewienie wiedzy teletechnicznej³⁰. Organem prasowym był *Przegląd Teletechniczny* ukazujący się od 1928 r. W 1939 r. połączyło się z SEP

²⁷ Protokół zebrania odczytowego Koła Warszawskiego SEP z dnia 16 lutego, *PE*, 1926, z. 7, s. 137.

²⁸ Memoriał SEP, *PE*, 1926, z. 7, s. 141-142; Protokół zebrania odczytowego Koła Warszawskiego SEP z dnia 2 marca, *PE*, 1926, z. 8, s. 155.

²⁹ Protokół dorocznego Zebrania Rady Delegatów SEP, odbytego w Warszawie dnia 5 czerwca 1927 r., *PE*, 1927, z. 22, s. 444-445.

³⁰ Stowarzyszenie Teletechników Polskich, *PE*, 1926, z. 10, s. 192; Więcej w: Z. Raczyński, Stowarzyszenie Teletechników Polskich, *PE*, 1939, z. 12, s. 650-655.

Foto. 3. Pierwsza strona pierwszego numeru *Przeglądu Teletechnicznego* (Źródło: *Przeglądu Teletechnicznego* 1928, z. 1, s. 1)

Dnia 2 czerwca, powstał zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów RP, Polski Komitet Energetyczny. Był to komitet narodowy Światowej Konferencji Energetycznej. W jego skład wchodziło 12 przedstawicieli rządu oraz 12 przedstawicieli instytucji społecznych. Przewodniczącym został Ludwik Tołoczko, wiceprzewodniczącym K. Siwicki, sekretarzem generalnym prof. B. Stefanowski³¹.

W 1926 r. CKSE odbyło 26 posiedzeń z których większość była poświęcona słownictwu maszyn elektrycznych. W związku z jego opracowywaniem zaproszono do współpracy z CKSE prof. M. Pożaryskiego, który został referentem tego słownictwa oraz prof. K. Żórawskiego i J. Romana. Słownictwo zostało opublikowane w *PE* w celu poddania publicznej dyskusji. Omawiano również słownictwo instalacyjne, którego referentem był T. Żerański. J. Rzewnicki został nowym przewodniczącym CKSE³². W 1926 r. J. Rzewnicki opublikował artykuł w *PE* o pracach nad słownictwem elektrotechnicznym w latach 1900-1925 wydany również w formie odblaski³³.

³¹ Posiedzenie Komitetu Energetycznego, *PE*, 1926, z. 15, s. 268. Więcej w: J. Kubiatowski, Polski Komitet Energetyczny [w:] Słownik polskich towarzystw naukowych, T. II, cz. 1, pod red. B. Sordyłowej, Wrocław 1990, s. 285-287.

³² Sprawozdanie z prac Komisji Słowniczkiej w r. 1926, *PE*, 1927, z. 16, s. 317; J. Rzewnicki, Z Centralnej Komisji Słownictwa Elektrotechnicznego, *PE*, 1927, z. 10, s. 203-204.

³³ J. Rzewnicki, Prace nad słownictwem elektrotechnicznym 1900-1925, Warszawa 1926.

Foto. 4. Jan Rzewnicki (Źródło: *Przegląd Elektrotechniczny*, 1930, z. 14, s. 373)

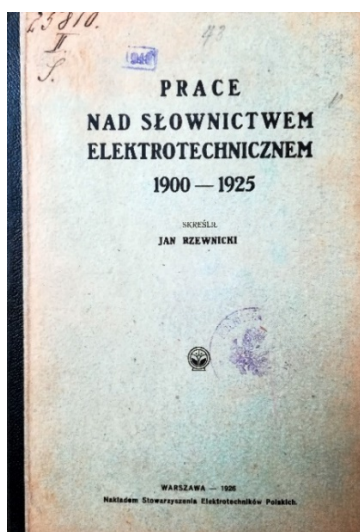

Foto. 5. Okładka książki *Prace nad słownictwem elektrotechnicznym* (Źródło: J. Rzewnicki, *Prace nad słownictwem elektrotechnicznym 1900-1925*, Warszawa 1926)

Podsumowanie

SEP w latach 1925-26 mierzył się z wieloma wyzwaniami. Początkowo działalność SEP się rozwijała, jednak pod koniec tego okresu zainteresowanie działalnością społeczną spadało. Wpływ na to miało rozbicie środowiska elektryków polskich oraz liczne problemy związane z powstawaniem państwowości polskiej. Przewyciężenie inflacji przez Władysława Grabskiego w 1924 r. wywołało również skutki negatywne. Pojawił się bowiem kryzys poinflacyjny trwający w latach 1925-26. W 1925 r. rozpoczęła się wojna celna z Niemcami, która miała wpływ na pogorszenie sytuacji w przemyśle, szczególnie w górnośląskim. Spadło wydobywanie węgla oraz ograniczono zatrudnienie. Odbiło się to na

sytuacji w całym kraju. Poprzez wzrost w deficycie handlowym i płatniczym wzrósł deficyt w budżecie państwa.

Rozbicie środowiska elektrotechników polskich się pogłębiało. W 1924 r. powstał Polski Komitet Elektrotechniczny pierwsza organizacja elektrotechniczna w Polsce, w której działali przedstawiciele wszystkich polskich zrzeszeń i instytucji elektrotechnicznych. PKE zostało przedstawicielem polskiej elektrotechniki zagranicą. PKE przejęło od SEP sprawę przepisów. Próbę scalenia środowiska elektrotechników, radiotechników i teletechników zainicjowało Koło Warszawskie w 1925 r. jednak na skutek obiekcji formalnych nie doszło do porozumienia. Ponadto, jak to już wspomniano, w 1926 r. Koło Teletechników przekształciło się w pełnoprawne Stowarzyszenie Teletechników Polskich.

Głównym motorem SEP nadal było Koło Warszawskie. W pozostałych Kółach kontynuowano dotychczasowe działania, jednak w 1926 r. było zauważalne obniżenie dotychczasowej intensywności prac oraz ilości zebrań w kółach. Pomimo tego liczba członków SEP w tym okresie wzrosła o ok. 40 osób. Nadal kontynuowano prace nad dozorem elektrycznym i kwalifikowaniem monterów i prawidłowym słownictwem.

Jednak sytuacja, w której znalazło się SEP zaczęła przybierać obrót na tyle niekorzystny, tak dla SEP jak i polskiej elektryki, że coraz bardziej paląca stawała się konieczność reformy SEP. Stało się to w następujących latach.

Autorzy: dr Przemysław Sadłowski, *Pracownia Historyczna SEP*, E-mail: przemyslawsadlowski@gmail.com; dr Piotr Rataj, *Pracownia Historyczna SEP*, E-mail: piotr.rataj33@wp.pl, em. prof. Politechniki Opolskiej Jerzy Hickiewicz, kierownik Pracowni Historycznej SEP, E-mail: j.hickiewicz@zw.po.edu.pl;

LITERATURA

- [1] *Przegląd Elektrotechniczny* z lat 1924-1926, 1930.
- [2] *Wiadomości Polskiego Komitetu Elektrotechnicznego* z lat 1926-27.
- [3] Drewnowski K., Polski Komitet Elektrotechniczny jako organ prac przepisowych i współpracy międzynarodowej elektryków polskich 1924-1932, *PE*, 1939, z. 12, s. 629-637.
- [4] *Historia elektryki polskiej*, t. 1, Nauka piśmiennictwo i zrzeszenia, red. K. Kolbiński, Warszawa 1976.
- [5] Piłatowicz J., Ruch stowarzyszeniowy inżynierów i techników polskich do 1939 r. T. II. Słownik polskich stowarzyszeń technicznych i naukowo-technicznych do 1939 r. Warszawa 2005.
- [6] Pożaryski M., Historia Stowarzyszenia Elektryków Polskich 1919-1927, *Przegląd Elektrotechniczny*, 1939, z. 12, s. 614-616.
- [7] Rzewnicki J., *Prace nad słownictwem elektrotechnicznym 1900-1925*, Warszawa 1925.
- [8] Skarzyński T., Kubiński J., Ważniejsze wydarzenia w okresie 1882-1919-1945, [w:] *Stowarzyszenie Elektryków Polskich: Zeszyt Historyczny nr 1: 75 lat SEP 1919-1994*, red. T. Skarzyński, Warszawa 1994.
- [9] *Słownik polskich towarzystw naukowych*, T. II, cz. 1, red. B. Sordyłowa, Wrocław 1990.
- [10] *Sprawozdanie Stowarzyszenia Dozoru Kotłów Parowych*, Z. z. Katowice za rok 1924, Katowice [1925],